

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی

گروه علوم تربیتی

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی برنامه‌ریزی آموزشی

بررسی عامل‌های افزایش ورود زنان به دوره کارشناسی ارشد در دانشگاه اصفهان

استاد راهنما:

دکتر احمدرضا نصر اصفهانی

استاد مشاور:

دکتر محمدرضا نیلی

پژوهشگر:

آسیه خیراللهی

آبان‌ماه ۱۳۹۱

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی

گروه علوم تربیتی

پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی آموزشی

خانم آسیه خیراللهی

تحت عنوان

بررسی عوامل‌های افزایش ورود زنان به دوره کارشناسی ارشد در دانشگاه اصفهان

در تاریخ ۹۱/۰۸/۲۹ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه عالی به تصویب نهایی رسید.

امضا

با مرتبه‌ی علمی استاد

دکتر احمدرضا نصر اصفهانی

۱- استاد راهنمای پایان‌نامه

امضا

با مرتبه‌ی علمی استادیار

دکتر محمدرضا نیلی احمدآبادی

۲- استاد راهنمای پایان‌نامه

امضا

با مرتبه‌ی علمی استادیار

دکتر فریدون شریفیان

۳- استاد داور داخل گروه

امضا

با مرتبه‌ی علمی استادیار

دکتر سیدعلی هاشمیان فر

۴- استاد داور خارج از گروه

امضای مدیر گروه

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع این پایان‌نامه متعلق به دانشگاه اصفهان است.

الهی

ای بوده و هست و بودنی! کفایت شنیدنی!
مهرت پیوستنی و خود دیدنی!
ای نور دیده و ولایت دل و نعمت جان!
ای هم شکل دل و هم غارت جان!
بر آرزو خورشید شهود، یکبار از افق عیان!
و از ابر وجود، قطره ای چند بر ما باران!

الهی

بنده را از سه آفت نگاهدار:
از وساوس شیطانی، از هوای نفسانی و از غرور نادانی.

الهی

کشیدیم، آنچه کشیدیم، همه نوش گشت، چون آوای قبول شنیدیم.

الهی

به فضل خویش مرا بنواز و به عدل خویش مرا مگذار.

«مناجات خواجه عبدا... انصاری»

تقدیم

به پاس تعبیر عظیم انسانی شان از کلمه ایثار و از خودگذشتگی

به پاس عاطفه سرشار و گرمای امید بخش وجودشان که در این سردترین روزگار ان بهترین پشتیبان است

به پاس قلب های بزرگشان که فریادس است و سرگردانی و ترس دیناهاشان به شجاعت می گراید و به پاس

محبت های بی دینشان که هرگز فروکش نمی کند

این مجموعه را به پدر و مادر عزیزم تقدیم می کنم...

با تشکر از

استادان کرامت‌ر‌راهنما و مشاور جناب آقای دکتر احمد رضا نصر اصفهانی و جناب دکتر محمد رضایی که در کمال ممانعت و بردباری و با

روشنی

و ارشادات محققانه، زمینه به‌تر شدن پایان نامه را فراهم نمودند.

همچنین از جناب آقای دکتر مهربانی که در عملیات آماری این مجموعه را راهنمایی نمودند و تمامی دانشجویان شرکت‌کننده در پروژه،

سپاسگزارم.

چکیده

هدف کلی این پژوهش بررسی عامل‌های افزایش ورود زنان به دوره کارشناسی ارشد در دانشگاه اصفهان می‌باشد. این عامل‌ها در شش مولفه دستیابی به شغل، ارتقاء منزلت و مشارکت اجتماعی، بهبود زندگی مشترک، علاقه به علم و رشد شخصی، گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات و دلایل فردی مورد پژوهش قرار گرفته است. همچنین میزان برآورده شدن انتظارات دانشجویان بر اساس عامل‌های فوق از طریق برنامه درسی نیز بررسی شده است. پژوهش حاضر از نوع کاربردی است و برای اجرای آن از روش توصیفی-تحلیلی و از منظری دیگر ترکیبی (کمی-کیفی) استفاده شده است. به منظور گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیمه سازمان یافته و پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده که روایی آن‌ها از طریق نظرات استادان راهنما، مشاور، سایر استادان گروه علوم تربیتی و دانشجویان زن در دوره‌های تحصیلات تکمیلی (ارشد و دکتری) و پایایی پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و ۰/۸۹ برآورد گردیده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان زن سال آخر دوره کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ بوده است. حجم نمونه پژوهش با استفاده از فرمول حجم نمونه کوکران ۲۵۴ نفر برآورد گردیده که از طریق روش نمونه‌گیری سهمیه‌ای انتخاب شده‌اند. داده‌های مصاحبه و سوالات باز پاسخ با روش مقوله‌بندی و داده‌های پرسشنامه در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل شده است. یافته‌های پژوهشی نشان داد که t تک متغیره در تمام مولفه‌ها به جز دستیابی به شغل و بهبود زندگی مشترک از سطح ۰/۰۵ کوچکتر است و این امر نشانگر آن بوده که سایر مولفه‌ها به جز دو مولفه مذکور بالاتر از حد متوسط است. این یافته‌ها به این معنا است که عامل‌های ارتقای منزلت و مشارکت اجتماعی، علاقه به علم و رشد شخصی، گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات و دلایل فردی در تصمیم‌گیری دانشجویان زنان برای ورود به دوره کارشناسی ارشد موثر بوده اما عامل‌های دستیابی به شغل و بهبود زندگی اجتماعی در ورود آنها به دوره ارشد موثر نبوده است. نتایج مصاحبه نیز جز در ارتباط با متغیرهای دستیابی به شغل، گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات و دلایل فردی، با نتایج پرسشنامه همسو می‌باشد. همچنین یافته‌ها نشان داد که دانشجویان با وضعیت اقتصادی ضعیف بیشتر از دانشجویان با وضع اقتصادی خوب تمایل داشتند که با هدف دستیابی به شغل ادامه تحصیل دهند. به علاوه، دانشجویان کمتر معتقد بیشتر از دانشجویان معتقد، دلایل فردی را در تصمیم‌گیری خود برای ادامه تحصیل موثر می‌دانستند. نتایج t تک متغیره در رابطه با میزان برآورده شدن انتظارات از طریق برنامه درسی در تمام مولفه‌های مورد بررسی به جز علاقه به علم و رشد شخصی از سطح ۰/۰۵ بزرگتر است و این امر نشانگر آن بوده که فقط در زمینه علاقه به علم و رشد شخصی برنامه درسی انتظار دانشجویان را برآورده کرده است. نتایج مصاحبه نیز در رابطه با برآورده شدن انتظارات دانشجویان از طریق برنامه درسی جز در رابطه با متغیر بهبود زندگی مشترک و علاقه به علم و رشد شخصی، با نتایج پرسشنامه همسو می‌باشد.

واژگان کلیدی: زنان، دوره کارشناسی ارشد، دستیابی به شغل، ارتقای منزلت و مشارکت اجتماعی، بهبود زندگی مشترک، علاقه به علم و رشد شخصی.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات پژوهش
۱	مقدمه.....
۱	۱-۱ بیان مسأله.....
۴	۲-۱ اهمیت و ارزش پژوهش.....
۵	۳-۱ اهداف پژوهش.....
۶	۴-۱ سوال‌های پژوهش.....
۷	۵-۱ تعریف واژه‌ها و اصطلاح‌ها.....
۷	۱-۵-۱ تعریف مفهومی.....
۷	۲-۵-۱ تعریف عملیاتی.....
	فصل دوم: ادبیات پژوهش
۹	مقدمه.....
۹	۱-۲ آموزش و جنسیت.....
۹	۱-۲-۱ نابرابری جنسیتی بین زنان و مردان.....
۱۱	۲-۱-۲ ویژگی زنان و مردان در یادگیری.....
۱۳	۳-۱-۲ دیدگاه‌های فلسفی در مورد آموزش زن و مرد.....
۱۹	۴-۱-۲ سیر تحصیلات و حضور زنان در قبل و بعد از انقلاب.....
۲۵	۵-۱-۲ ورود به تحصیلات تکمیلی.....
۲۶	۲-۲ دلایل افزایش ورود زنان به دانشگاه.....
۳۰	۱-۲-۲ دستیابی به شغل.....
۳۴	۲-۲-۲ ارتقای منزلت و مشارکت اجتماعی.....
۳۶	۳-۲-۲ در ارتباط با زندگی مشترک.....
۳۹	۴-۲-۲ علاقه به علم و رشد شخصی.....
۴۰	۵-۲-۲ گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات.....
۴۱	۶-۲-۲ دلایل شخصی.....
۴۲	۷-۲-۲ توقعات زنان از برنامه درسی آموزش عالی.....
۴۳	۳-۲ متغیرهای جمعیت‌شناختی.....

عنوان	صفحه
۱-۳-۲ سن.....	۴۳
۲-۳-۲ پای‌بندی مذهبی.....	۴۳
۳-۳-۲ رشته تحصیلی.....	۴۴
۴-۳-۲ وضعیت اقتصادی.....	۴۵
جمع‌بندی فصل.....	۴۷
فصل سوم: روش پژوهش	
مقدمه.....	۴۸
۱-۳ روش پژوهش.....	۴۸
۲-۳ جامعه آماری.....	۴۹
۳-۳ روش نمونه‌گیری و تعیین حجم نمونه.....	۴۹
۴-۳ ابزار اندازه‌گیری.....	۵۰
۵-۳ روایی و پایایی ابزارها.....	۵۲
۶-۳ روش‌های جمع‌آوری اطلاعات.....	۵۲
۷-۳ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها.....	۵۳
فصل چهارم: یافته‌های پژوهش	
مقدمه.....	۵۴
۱-۴ توصیف ویژگی‌های نمونه آماری.....	۵۴
۱-۱-۴ سن.....	۵۵
۲-۱-۴ پای‌بندی مذهبی.....	۵۵
۳-۱-۴ رشته تحصیلی.....	۵۶
۴-۱-۴ وضعیت اقتصادی.....	۵۶
۲-۴ بررسی سوال‌های پژوهش.....	۵۷
۳-۴ بررسی سوال‌های باز پاسخ.....	۹۰
فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری	
مقدمه.....	۹۶
۱-۵ خلاصه‌ای از بیان مسئله و روش اجرای پژوهش.....	۹۶
۲-۵ نتیجه‌گیری از یافته‌های پژوهش.....	۹۷

عنوان	صفحه
۳-۵ محدودیت‌های پژوهش.....	۱۰۶
۴-۵ پیشنهادهای کلی.....	۱۰۷
۵-۵ پیشنهادهای کاربردی.....	۱۰۷
۱-۵-۵ پیشنهادهای کاربردی در مورد مولفه دستیابی به شغل.....	۱۰۷
۲-۵-۵ پیشنهادهای کاربردی در مورد مولفه ارتقای منزلت و مشارکت اجتماعی.....	۱۰۸
۳-۵-۵ پیشنهادهای کاربردی در مورد مولفه بهبود زندگی مشترک.....	۱۰۸
۴-۵-۵ پیشنهادهای کاربردی در مورد مولفه علاقه به علم و رشد شخصی.....	۱۰۹
۵-۵-۵ پیشنهادهای کاربردی در مورد مولفه گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات.....	۱۰۹
۶-۵-۵ پیشنهادهای کاربردی در مورد مولفه دلایل شخصی.....	۱۱۰
۶-۵-۵ پیشنهاد برای پژوهش‌های آینده.....	۱۱۰
پیوست ۱.....	۱۱۲
پیوست ۲.....	۱۱۳
پیوست ۳.....	۱۱۴
پیوست ۴.....	۱۱۵
پیوست ۵.....	۱۱۸
منابع و مآخذ.....	۱۲۳

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۲۱.....	شکل ۱-۲ درصد ثبت نام شدگان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی برحسب جنس.....
۲۲.....	شکل ۲-۲ دانشجویان زن در سطح کارشناسی ارشد دانشگاه‌ها مراکز آموزش عالی.....
	شکل ۳-۲ درصد دانشجویان زن سطح کارشناسی ارشد مراکز آموزش عالی ۹۱-۱۳۹۰ برحسب گروه
۲۵.....	عمده رشته تحصیلی.....

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۲۰	جدول ۱-۲ تعداد ثبت نام شدگان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی بر حسب جنس
۲۱	جدول ۲-۲ نسبت دانشجویان زن در سطح کارشناسی ارشد دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی
۲۲	جدول ۳-۲ دانشجویان زن دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی بر حسب استان: سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰
۲۴	جدول ۴-۲ نسبت دانشجویان زن در سطح کارشناسی ارشد مراکز آموزش عالی ۹۱-۱۳۹۰ بر حسب گروه عمده رشته تحصیلی
۴۹	جدول ۱-۳ توزیع فراوانی جامعه آماری
۵۱	جدول ۲-۳ انطباق سوالات پرسشنامه با هر یک از مقوله‌های مورد مطالعه
۵۱	جدول ۳-۳ طیف لیکرت مورد استفاده در پرسشنامه پژوهش
۵۵	جدول ۱-۴ توزیع پاسخ‌گویان بر حسب سن
۵۵	جدول ۲-۴ توزیع پاسخ‌گویان بر حسب پای‌بندی مذهبی
۵۶	جدول ۳-۴ توزیع پاسخ‌گویان بر حسب رشته تحصیلی
۵۶	جدول ۴-۴ توزیع پاسخ‌گویان بر حسب وضعیت اقتصادی
۵۹	جدول ۵-۴ اطلاعات توصیفی داده‌ها زمینه تمایل به دستیابی به شغل
۶۰	جدول ۶-۴ مقایسه میانگین نمره پاسخ سوال‌های مربوط به دستیابی به شغل با میانگین فرضی ۳
۶۲	جدول ۷-۴ فراوانی، میانگین و انحراف معیار حیطه دستیابی به شغل به تفکیک وضعیت اقتصادی
۶۲	جدول ۸-۴ نتایج تحلیل مانوا برای مقایسه تاثیر حیطه دستیابی به شغل بر حسب وضعیت اقتصادی
۶۲	جدول ۹-۴ نتایج آزمون تعقیبی شفه در مورد وضعیت اقتصادی
۶۵	جدول ۱۰-۴ اطلاعات توصیفی داده‌ها زمینه برآورده شدن انتظار دستیابی به شغل از طریق برنامه درس
۶۵	جدول ۱۱-۴ مقایسه میانگین نمره پاسخ سوال‌های مربوط به انتظار دستیابی به شغل از طریق برنامه درسی با میانگین فرضی ۳
۶۸	جدول ۱۲-۴ اطلاعات توصیفی داده‌ها زمینه تمایل به ارتقای منزلت و مشارکت اجتماعی
۶۹	جدول ۱۳-۴ مقایسه میانگین نمره پاسخ سوال‌های مربوط به ارتقای منزلت و مشارکت اجتماعی با میانگین فرضی ۳
۷۱	جدول ۱۴-۴ اطلاعات توصیفی داده‌ها زمینه برآورده شدن انتظار افزایش ارتقای منزلت و مشارکت اجتماعی از طریق برنامه درسی

عنوان

صفحه

- جدول ۴-۱۵ مقایسه میانگین نمره پاسخ سوال‌های مربوط به انتظار افزایش ارتقای منزلت و مشارکت اجتماعی از طریق برنامه درسی با میانگین فرضی ۳..... ۷۱
- جدول ۴-۱۶ اطلاعات توصیفی داده‌ها زمینه بهبود زندگی مشترک..... ۷۳
- جدول ۴-۱۷ مقایسه میانگین نمره پاسخ سوال‌های مربوط به بهبود زندگی مشترک با میانگین فرضی ۳..... ۷۴
- جدول ۴-۱۸ اطلاعات توصیفی داده‌ها زمینه برآورده شدن انتظار بهبود زندگی مشترک از طریق برنامه درسی..... ۷۶
- جدول ۴-۱۹ مقایسه میانگین نمره پاسخ سوال‌های مربوط به انتظار بهبود زندگی مشترک از طریق برنامه درسی با میانگین فرضی ۳..... ۷۶
- جدول ۴-۲۰ اطلاعات توصیفی داده‌ها زمینه علاقه به علم و رشد شخصی..... ۷۸
- جدول ۴-۲۱ مقایسه میانگین نمره پاسخ سوال‌های مربوط به علاقه به علم و رشد شخصی با میانگین فرضی ۳..... ۷۹
- جدول ۴-۲۲ اطلاعات توصیفی داده‌ها زمینه برآورده شدن انتظار علاقه به علم و رشد شخصی از طریق برنامه درسی..... ۸۱
- جدول ۴-۲۳ مقایسه میانگین نمره پاسخ سوال‌های مربوط به برآورده شدن انتظار علاقه به علم و رشد شخصی از طریق برنامه درسی با میانگین فرضی ۳..... ۸۲
- جدول ۴-۲۴ اطلاعات توصیفی داده‌ها در زمینه گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات..... ۸۴
- جدول ۴-۲۵ مقایسه میانگین نمره پاسخ سوال‌های مربوط به گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات با میانگین فرضی ۳..... ۸۴
- جدول ۴-۲۶ اطلاعات توصیفی داده‌ها زمینه برآورده شدن انتظار گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات از طریق برنامه درسی..... ۸۵
- جدول ۴-۲۷ مقایسه میانگین نمره پاسخ سوال‌های مربوط به برآورده شدن انتظار گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات از طریق برنامه درسی با میانگین فرضی ۳..... ۸۶
- جدول ۴-۲۸ اطلاعات توصیفی داده‌ها در زمینه دلایل شخصی..... ۸۷
- جدول ۴-۲۹ مقایسه میانگین نمره پاسخ سوال‌های مربوط به دلایل شخصی با میانگین فرضی ۳..... ۸۸
- جدول ۴-۳۰ فراوانی، میانگین و انحراف معیار حیطه دلایل شخصی به تفکیک متغیر پای‌بندی مذهبی..... ۸۸
- جدول ۴-۳۱ نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه حیطه دلایل شخصی بر حسب پای‌بندی به مذهبی... ۸۸

عنوان

صفحه

- جدول ۴-۳۲ اولویت‌بندی حاصل از مصاحبه شوندگان..... ۸۹
- جدول ۴-۳۳ نتایج محاسبه میانگین هر حیطة بر اساس اولویت ۹۰
- جدول ۴-۳۴ توزیع فراوانی و درصد و اولویت‌بندی جواب سوال اول باز پاسخ..... ۹۱
- جدول ۴-۳۵ توزیع فراوانی و درصد و اولویت‌بندی جواب سوال دوم باز پاسخ..... ۹۲
- جدول ۴-۳۶ توزیع فراوانی و درصد و اولویت‌بندی جواب سوال دوم باز پاسخ..... ۹۲
- جدول ۴-۳۷ توزیع فراوانی و درصد و اولویت‌بندی جواب سوال سوم باز پاسخ..... ۹۴
- جدول ۴-۳۸ توزیع فراوانی و درصد و اولویت‌بندی جواب سوال مصاحبه..... ۹۵

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

در این فصل ابتدا مسئله مورد تحقیق مطرح گردیده است. در ادامه اهمیت پژوهش تبیین شده و هدف‌های تحقیق ذکر شده است. در قسمت بعد سوالات تحقیق بیان شده و در بخش آخر واژه‌ها و اصطلاح‌های مهم این پژوهش تعریف گردیده است.

۱-۱ بیان مسأله

زنان نیمی از افراد جامعه را تشکیل می‌دهند و سازندگان و پرورش دهندگان نسل‌های آینده‌اند و منبع انسانی بالقوه مهمی در توسعه علمی، اجتماعی و فرهنگی کشور محسوب می‌شوند. بنابراین باید با در نظر گرفتن جایگاهشان در نظام اسلامی و شناخت موقعیت کنونی آنان به گونه‌ای برنامه‌ریزی نمود تا امکان پرورش کامل استعدادهایشان مهیا شده و با کاهش فاصله قابلیت‌های علمی زنان و مردان، بسیاری از مشکلات فرهنگی-اجتماعی و اقتصادی را حل نمود (مصوب جلسه ۵۷۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۸۴). در اغلب کشورهای صنعتی مشارکت زنان در آموزش عالی در دهه‌های اخیر به‌طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است، چنانکه در حال حاضر، دانشجویان زن در برخی از کشورها، نیمی از دانشجویان را تشکیل می‌دهند. به عبارت دیگر، روند فرصت‌های آموزش عالی در اغلب کشورها به سمت مشارکت بیشتر زنان در آموزش عالی است.

در ایران نیز طی چهل سال اخیر، مخصوصاً بعد از انقلاب اسلامی، امکانات و شرایط تحصیلی بیشتری برای زنان فراهم گردیده و عملاً در نگرش جامعه نسبت به ادامه تحصیل زنان تغییراتی به وجود آمده است. خوشبختانه در پرتو پیروزی انقلاب اسلامی ایران، زمینه‌های مناسبی برای استقبال زنان به آموزش عالی فراهم شد و افق‌های تازه‌ای برای ایفای نقش مؤثرتر زنان تحصیل کرده و متخصص در عرصه‌های مختلف گشوده شد. امام خمینی (ره) (۱۳۸۲)، بارها اعلام کردند که زنان ما آزادی کامل دارند و فرموده‌اند: «در اسلام اختناق نیست؛ در اسلام آزادی است برای همه طبقات، برای زن، برای مرد، برای سفید، برای سیاه، برای همه. در ایران، در اسلام، در انقلاب ما، فقط فحشا آزاد نیست، تجاهر به فسق آزاد نیست، و الا انتخاباتها، مالکیتها، شغلها، رفت و آمدها، دانشگاهها، ازدواجها و... برای همه آزاد آزاد است. کسی که آزادی را بشناسد توان نگهداری از آن را نیز دارد و زنان ما همچنان که انقلاب را ایجاد کردند، توان حفظش را نیز دارند...».

با نگاهی به آمارهای دانشگاهی ملاحظه می‌شود که زنان از چند سال پیش به شکل رو به گسترده‌ای، درصد قابل توجهی از شرکت‌کنندگان و پذیرفته‌شدگان را به خود اختصاص داده‌اند. تعداد حضور آنها در دانشگاه از دهه شصت تا به حال تقریباً سه برابر شده است. برخی متخصصان و صاحب‌نظران جامعه این رویداد را مثبت تلقی کرده و از آن به عنوان یک فرصت یاد می‌کنند.

کوثری (۱۳۶۸) معتقد است ساختار اجتماعی باید خود را با پدیده افزایش ورود دختران به دانشگاه انطباق داده و ظرفیت‌های خود را با آن هماهنگ کند. وی پیامدهای فزونی دختران به دانشگاه را کاملاً مثبت ارزیابی می‌کند و به برخی از این پیامدها مانند افزایش اعتماد به نفس دختران، رشد گرایش‌های آزادی‌خواهانه و برابری‌طلبانه و افزایش تقاضای زنان برای مشارکت برابر در نظام سیاسی اشاره می‌کند. عمادزاده (۱۳۸۲) معتقد است بازده نهایی تحصیلات زنان بیش از مردان است. چرا که زنان تحصیل‌کرده نقش مهمی در ارتقای سطح بهداشت، سلامت و پیشرفت تحصیلی فرزندان خود ایفا می‌کنند.

اعظم‌آزاده (به نقل از قانع‌راد، ۱۳۸۶) نیز بر این باور است اگر رشد قابل توجه ورود دختران به حوزه تحصیلات عالی مترادف با شناخت و آگاهی و دانش بیشتر باشد، نباید به عاملی برای نگرانی تبدیل شود. ایشان معتقد است که تاکنون تحصیلات عالی مانند سایر مسایل اجتماعی در انحصار مردان بوده و امری جا افتاده محسوب می‌شده، اما اکنون به دلیل افزایش شمار دختران در سطح تحصیلات عالی، زمزمه‌هایی در جامعه به وجود آمده که گویا مسأله نگران‌کننده‌ای در جامعه به وجود آمده است در حالی که این مسئله نگران‌کننده نیست بلکه از آن به عنوان فرصتی مناسب در جامعه می‌توان یاد کرد.

علیرغم افزایش کمی و رشد آماری دانشجویان دختر در رقابت تنگاتنگ برای ورود به دانشگاه، گروهی نیز معتقدند که این افزایش مشکلاتی در چشم انداز آینده آموزش عالی زنان و بهره‌گیری از توانمندیهای آنان بوجود خواهد آورد. برای مثال، اظهار می‌دارند که تا چند سال آینده صدها هزار دختر فارغ‌التحصیل به بازار کار کشور وارد می‌شوند، بازاری که مطمئناً ظرفیت ایجاد اشتغال برای همگی آنها را ندارد و عوارض این ناکارآمدی و برنامه‌ریزی ناصحیح از هم اکنون در جامعه به چشم می‌خورد. این مسأله‌ای است که این روزها دولتمردان و بخصوص مسئولان آموزش عالی در ایران با آن روبرو هستند (نساج‌پور، ۱۳۸۹).

توسلی (۱۳۸۲) مسئله تعارض بین مسئولیت زن در خانه و بیرون از آن را مطرح می‌کند و اعلام می‌دارد که این تعارض به آسانی قابل حل نیست، مگر آنکه مانند برخی کشورهای توسعه یافته، مقررات و امکانات حمایتی وسیعی ایجاد شود و مادران بتوانند هنگام کار بیرون، از خدمات مؤسسات ذی‌ربط (مهد کودک، کودکستان و...) و یا اشخاص بهره‌مند باشند و تفاهم بیشتری در این باره بین زن و شوهر پدید آید.

با توجه به گذشتن چند دهه از افزایش ورود زنان به دانشگاه و آنچه پژوهش‌های صورت گرفته نشان می‌دهد نمی‌توان این پدیده را آنگونه که افراد موافق با این موضوع می‌بینند خوشبینانه فرض کرد. پیامدهایی از جمله افزایش بیکاری تحصیلی کردگان، افزایش سن ازدواج و مواردی از این قبیل گویای تبعاتی از افزایش حضور زنان است که عواقب سوء آن بیشتر متوجه خود آنان و در همین راستا متوجه کل جامعه می‌شود، اما از آنجایی که گرایش وسیع زنان به ادامه تحصیل به یک پدیده غیرقابل انکار در جامعه تبدیل شده است و با نظر به اینکه آموزش از حقوق اساسی هر فرد در جامعه محسوب می‌شود نمی‌توان با رویکردی کاملاً بدبینانه به آن نگاه کرد.

دانشگاه اصفهان به عنوان یکی از زیر مجموعه‌های مهم آموزش عالی کشور نیز شاهد افزایش روز افزون حضور زنان در دوره‌های مختلف آموزش عالی است. سیاست دانشگاه مبنی بر توسعه و گسترش دوره‌های تحصیلات تکمیلی در سال‌های اخیر لزوم توجه به این دوره‌ها و برنامه‌ریزی‌های دقیق در دوره‌های تحصیلات تکمیلی را ایجاب می‌نماید. آمار ورود به دوره‌های تحصیلات تکمیلی به ویژه کارشناسی ارشد بیانگر روند رو به افزایش زنان در این دوره‌ها می‌باشد. بنابراین آنچه ضروری به نظر می‌رسد شناخت دقیق عوامل افزایش گرایش زنان به آموزش عالی و تلاش در جهت هماهنگی هر چه بیشتر برنامه‌های درسی در دوره‌ها با انتظارات برآمده از این عامل‌ها می‌باشد.

با تامل در پژوهش‌های گذشته در رابطه با عامل‌های ورود زنان به دوره‌های تحصیلی عواملی مانند: تغییر نگرش جامعه نسبت به مشارکت زنان، افزایش آگاهی زنان نسبت به حقوقشان، دستیابی به شغل، کسب منزلت

اجتماعی، گسترش دامنه انتخاب همسر، جاذبه‌های دانشگاه، افزایش توقعات زنان و گسترش ارتباطات بیشتر مطرح می‌شود که نشان‌دهنده اهمیت این موارد است. هدف پژوهش حاضر این است تا میزان تاثیر موارد مذکور را از نظر دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاه اصفهان مورد بررسی قرار دهد. علاوه بر این، میزان برآورده شدن انتظارات دانشجویان از برنامه‌های درسی رشته‌های خود نیز مورد بررسی قرار می‌گیرد. این مطالعه موجب می‌شود تا میزان توفیق برنامه‌های موجود در این زمینه روشن شود و اصلاحات مورد نیاز مشخص گردد.

۱-۲ اهمیت و ارزش پژوهش

با نگاهی به آمارهای دانشگاهی ملاحظه می‌شود که دختران از چند سال پیش به شکل گسترده‌ای، درصد قابل توجهی از شرکت کنندگان و پذیرفته شدگان را به خود اختصاص داده‌اند. بررسی ابعاد مختلف افزایش تعداد دانشجویان دختر در دانشگاه‌ها از این جهت ضروری به نظر می‌رسد که علاوه بر نگاه مثبت مقطعی در کوتاه مدت، توجه خاصی به تبعات آتی آن نیز بشود.

اهمیت و ضرورت پرداختن به این مقوله را دو ویژگی برجسته می‌کند. ویژگی اول این که زنان نیمی از جمعیت جامعه را تشکیل می‌دهند، لذا باید آنها را به عنوان سرمایه‌های انسانی مؤثر در توسعه دانایی محور قلمداد نمود که کارکردهای اساسی و بنیادین دیگری مانند، فرزندپروری، مدیریت خانواده و جامعه‌پذیری فرزندان را در نهاد خانواده برعهده دارند. افزایش ورود دختران به دانشگاه از یکسو می‌تواند از طریق تربیت نیروی متخصص، توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی کشور را به همراه داشته باشد و از سوی دیگر رشد قابلیت‌های فردی و توانمندسازی زنان را در پی داشته باشد. اما این امر زمانی مفید واقع می‌گردد که سایر زمینه‌ها و بسترهای فرهنگی و اجتماعی توسعه نیز به گونه‌ای هماهنگ و موزون در جامعه طراحی و به اجرا درآمده باشد و به ویژه تقاضا برای آموزش عالی براساس شرایط بازار و جذب در مشاغل و صنایع مزیت‌آور شکل گیرد. ویژگی دوم این که آثار و پیامدهای این مسأله به عنوان موضوعی میان رشته‌ای، نظر برنامه‌ریزان را در حیطه‌های علمی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی به خود جلب کرده است (فاتحی و همکاران، ۱۳۸۸، ص ۱۷۴).

برنامه‌های درسی بستر تمامی ارزشها، انتظارات و نیازهای فردی و اجتماعی است و به همین دلیل تشخیص و شناسایی نیازها و اولویت‌یابی آنها محوری‌ترین عنصر در تصمیم‌گیری‌های آموزشی محسوب می‌شود. این مهم است که برنامه ریزان بدانند در برنامه‌ریزی به دنبال چه باید باشند و چه معیارهایی را باید در نظر بگیرند تا برنامه فراهم شده بتواند در جهت رشد هرچه بیشتر فراگیران در سطح خرد و توسعه جامعه در سطح کلان گردد. این امر

حاصل نمی‌گردد مگر با به دست آوردن شناخت نسبت به نیازها و انتظارات افراد جامعه‌ای که برنامه برای آن تهیه و تنظیم می‌گردد.

آمارهای موجود در دانشگاه اصفهان نشان می‌دهد که میزان ورودیان زن در تمام دوره‌ها و به طور خاص در دوره‌های کارشناسی ارشد بیش از مردان بوده و این روند در حال افزایش می‌باشد به طوری که در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹، ۵۳ درصد از ورودیان را زنان و ۴۷ درصد آنان را مردان تشکیل داده‌اند. در آینده هزاران دختر از دانشگاه‌ها فارغ التحصیل شده و وارد جامعه می‌شوند که بازار کار ظرفیت پذیرش آنها را ندارد، بنابراین نیازمند برنامه‌هایی است تا از عواقب این مسئله بکاهد. با توجه به جایگاه اصلی زن در جامعه ما که بیشتر نقش مادری را بر عهده دارد لازم است علل ورود زنان به دانشگاه و ادامه دادن تحصیل مشخص شود تا برنامه ریزان بتوانند برای برآوردن این انتظارات برنامه‌های درسی مناسبی را طرح‌ریزی کنند تا هم رضایت زنان حاصل شود و هم اینکه جامعه بتواند از این ظرفیت موجود (افزایش تقاضای زنان برای ادامه تحصیل) در آینده به خوبی بهره‌مند شود.

۱-۳ اهداف پژوهش

اهداف کلی

- شناخت علل افزایش ورود زنان به دوره‌های کارشناسی ارشد دانشگاه از دیدگاه دانشجویان زن دوره‌های کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان.
- تعیین میزان برآورده شدن انتظارات زنان از طریق برنامه‌های درسی دوره‌های کارشناسی ارشد دانشگاه به دنبال نظرات دانشجویان زن دوره‌های کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان.

اهداف فرعی

۱. تعیین نظرات دانشجویان زن درباره تاثیردستیابی به شغل در ورود به دوره کارشناسی ارشد.
۲. تعیین نظرات دانشجویان زن درباره تاثیرارتقای منزلت و مشارکت اجتماعی در ورود به دوره کارشناسی ارشد.
۳. تعیین نظرات دانشجویان زن درباره تاثیرانتظار بهبود زندگی مشترک در ورود به دوره کارشناسی ارشد.
۴. تعیین نظرات دانشجویان زن درباره تاثیرافزایش علاقه به علم و رشد شخصی در ورود به دوره کارشناسی ارشد.
۵. تعیین نظرات دانشجویان زن درباره تاثیرگسترش فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی در ورود به دوره کارشناسی ارشد.